

Duistere jeugdherinneringen

'Vallen is als vliegen'

Wat: roman Wie: Manon Uphoff

Het meisje is zes jaar als ze van haar vader een sprookjesboek van Hans Christiaan Andersen krijgt: een rood linnen gebonden exemplaar met verhalen over 'begeerte, ziekte, honger, dood, geweld, armoede, gebrek. Tal van griezelige, angstaanjagende zaken', herinnert MM zich, ook wel 'ondergetekende' genoemd.

Zij is het alter ego van schrijfster Manon Uphoff in haar, in de werkelijkheid gewortelde roman Vallen is als vliegen. Ze kijkt terug op haar jeugd. 'Alles kwam bij Andersen voorbij, zoals ook alles bij ons voorbij kwam', realiseert ze zich.

Eigenlijk wilde ze dit verhaal niet vertellen, zo luidt de openingszin. Waarom het over jezelf hebben? Bekentenisliteratuur is toch een inferieur genre? Het liefst zou de schrijfster van een rauw poëtisch oeuvre zich verstopt hebben in de wereld van fictie die ze van kinds af aan creëerde.

De dood door uithongering van haar oudste zus, Henne Vuur, genoemd naar een van de woedende personages in het werk van Isaac Bashevis Singer, veranderde alles. De waarheid moest boven tafel komen. Ook al zou die confronterend zijn. En dus besluit 'ondergetekende' in beelden haar verleden op te roepen.

En dat verleden cirkelt rond de beschaafd uitzieende vader, aangeduid als HEHH, Henri Elias Henrikus Holbein, amateur-kunstenaar, wiskundige, statisticus, gerespecteerd burger die, zo vertelt ze, 'de briljante architect' van de angsten en opwinding van zijn kinderen was.

'Mijn vader zegt dat ik de slimste ben', zegt het meisje, dat met broers, (half)zussen en moeder Anna Alida in een propvolle arbeiderswoning in Lombok, Utrecht-West, woont. HEHH kan heerlijk koken, versiert met kerst het huis, kleedt de meisjes aan.

Maar er is een duister nachtbestaan, waarin de man verandert in een mythische Minotaurus die de meisjes zijn labyrint in trekt en ze tot zijn prooi maakt. Nog steeds vindt 'ondergetekende' het moeilijk te accepteren dat er ooit een dag- en een nachtlevens was waartussen geen koppeling leek te bestaan.

In elk woord klinkt urgentie door. Dit verhaal moet worden verteld, deze reis naar de 'donkere kant van de maan' gemaakt. De ritmische herhaling van scènes uit een verleden is bedoeld om angsten te bezweren en ogen te openen. Vader en de Minotaurus waren een en dezelfde figuur, erkent ze nu.

Dat de schrijfster haar lezers onderdompelt in een tsunami van associaties, hersenspinsels en verwijzingen is begrijpelijk. Hoe woorden te vinden voor wat klinisch 'incest' wordt genoemd? De pathologie van een 'thuis' is door Manon Uphoff in Vallen is als vliegen meer dan indrukwekkend ontleed.

Lies Schut

3 maanden onbeperkt lezen?

Lees en luister onbeperkt de beste artikelen. Wissel nu jouw € 991 tegoesd in voor 3 maanden Premium t.w.v. €30!

Kom maar op